

DİYARBAKIR NÖBETÇİ İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

Yürütmenin Durdurulması Taleplidir

DAVACI : HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ (DEM PARTİ)
Barbaros Mah. Büklüm Sk. No:117 Çankaya/Ankara

VEKİLİ : Av. Salih TEKİN
Yenişehir Mah. Ali Emiri 1.Sok. Azel Plaza 2/5 Yenişehir/Diyarbakır

DAVALI : T.C. DİYARBAKIR VALİLİĞİ
Yenişehir Mahallesi Lise Caddesi / Yenişehir/ Diyarbakır

KONU : Diyarbakır Valiliği tarafından tesis edilen 22.01.2026 tarihli, il genelinde 4 gün süreyle tüm eylem ve etkinliklerin yasaklanmasına, şehre giriş ve çıkışların kısıtlanmasına dair genel yasaklama işleminin iptali ve yürütmesinin durdurulması ile bu işleme dayanak teşkil eden 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun ilgili hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle somut norm denetimi için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması talebidir.

AÇIKLAMALAR :

Diyarbakır Valiliği'nin 22.01.2026 tarihli yasaklama kararı, aynı tarihte Diyarbakır Valiliği resmi web sitesi üzerinden basın duyurusu olarak ilan edilmiş olup süresi içerisinde işbu davayı açma zarureti hasıl olmuştur. (EK1)

İdari yargı mercileri önünde bir idari işleme karşı dava açabilmek için, ilgili düzenlemeyle menfaatin ihlal edilmiş olması gerekir. Valiliğin (4) gün süre ile Diyarbakır İli coğrafi sınırları içerisinde açık alanlarda yapılmak istenilen toplanma, yürüyüş, basın açıklaması, açlık grevi, oturma eylemi, miting, stant açma, çadır kurma, bildiri/broşür dağıtma, afiş/pankart asma vb. her türlü eylemin yasaklanması, il ve ilçe mülki sınırlarımız içerisinde bahse konu etkinliğe (Jandarma bölgesi dahil) katılmak isteyen veya diğer illerden bahse konu etkinliğe gitmek amacıyla il sınırlarına girerek geçiş yapmak isteyen araç, şahıs ve grupların girişleri/çıkışlarının yasaklanması, dış ilçelerden gelecek araç, şahıs ve grupların eyleme katılmak amacıyla çıkışları ve/veya il merkezine girişlerinin yasaklanması bir bütünen Diyarbakır İli'nde hayatın akışını sekteye uğratmak, kişilerin ifade özgürlüğünün sınırlanması anlamına gelmektedir.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM), siyasi parti faaliyetleri çerçevesinde basın yolu ile kamuoyunu bilgilendirmiş; yine Diyarbakır Valiliği'ne de "Umut ve Özgürlük Mitingi" adıyla bir toplanma gerçekleştireceklerini belirtmişlerdir. Valiliğe yapılan bu bildirim neticesinde Diyarbakır Güvenlik Şube Müdürlüğü aracılığıyla bir tebliğ yaparak mitingin düzen ve tertibine ilişkin karşılıklı protokol imzalanarak mitinge izin prosedürü tamamlanmıştır.(EK2)

Söz konusu miting için yapılan esnaf ziyaretleri, mahalle ziyaretleri, broşür dağıtımları, mitinge çağrı çalışmaları da bir aydır aralıksız sürmektedir. Bu süreçte yapılan etkinlikler siyasi partilerin programları dahilinde gerçekleşen faaliyetlerdir ve bu faaliyetlerin kısıtlanması, engellenmesi, yasaklanması da hem düşünce ve ifade özgürlüğünün hem de örgütlenme özgürlüğünün ihlali anlamına gelmektedir.

Müvekkil partil, siyasi parti faaliyetleri kapsamında, parti tüzük ve programlarında da yer aldığı üzere tüm halkların ve inançların uğradığı baskıya, kadın ve çocuk katliamlarına, ekolojik yıkıma, yürütülen ekonomi politikalarına, ve uygulanmayan ulusal ve uluslararası hukukun karşında protestosunu gerçekleştirmek için Diyarbakır İli İstasyon Meydanı'nda 25 ocak 2026 tarihinde miting düzenleme kararı almıştır. Ayrıca verilen izin sonrasında bölge mitingi olması sebebiyle de uzun süreli ve geniş organizasyon hazırlıklarına başlamışlardı. Tüm bu hazırlıklar ve gerçekleştirilecek miting dava konusu yasaklama kararıyla belirlenen zaman aralığına denk gelmektedir. Dava konusu yasaklama kararı

müvekkil partilerin siyasi faaliyetleri başta olmak üzere diğer temel hak ve özgürlüklerinin ihlaline sebebiyet vermiştir. Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi toplumsal desteğe dayanarak eşitlik, özgürlük, barış ve adalet için mücadele etmeyi siyasi bir hedef olarak önüne koymuş ve tüzüklerini de bu çerçevede oluşturmuştur. Müvekkil DEM Parti, demokratik hak alanının genişletilmesini savunmaktadır. Halkın görüşlerini demokratik bir çerçevede ileri sürmesi, taleplerini ve eleştirilerini demokrasinin sınırları içinde ve demokratik imkanlarla muhataplarına yöneltmeyi ilke olarak belirleyen DEM PARTİ, hak alanını daraltan her türlü siyasi işlem ve karara karşı hukuki tüm yolları kullanmayı ilke olarak benimsemiştir. Müvekkil parti karar organları olan MYK üyeleri, PM üyeleri, milletvekilleri, il ve ilçe örgütleriyle parti üyeleri ve halk ile bu ilkeyi gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca her koşulda siyasi alanları ve hukuku aracı kılarak bu ilkelerini işletmeye özen göstermektedir.

Bu çerçevede, DEM vPartinin temsil ettiği halkların ve inançların veya bu siyasilerin temsil etsin etmesin, görüşlerini sokaklarda ifade etmek isteyen herkesin ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri hakkından faydalanarak yürütmek istediği halk toplantıları, açıklama ve yürüyüş gibi siyasi faaliyetler kısıtlanmaktadır. Kaldı ki siyasi partilerin doğal çalışması olan propaganda ve bağlı olarak örgütlenme haklarının da bu kısıtlama ile engellendiği açıktır. Bu nedenle müvekkil partinin menfaatinin ihlal edildiği hususu tartışmaya yer vermeyecek ölçüde açıktır.

VALİLİK YASAKLAMA KARARININ SOMUT DAYANAKTAN YOKSUNLUĞU VE İDARENİN TAKDİR YETKİSİNİ KEYFİ KULLANIMI

Diyarbakır Valiliği tarafından tesis edilen 22.01.2026 tarihli yasaklama kararı, hukuk devleti ilkesinin en temel unsurlarından biri olan "belirlilik" ve "öngörülebilirlik" kriterlerini karşılamaktan uzaktır. İdare, sahip olduğu kamu gücünü kullanırken tesis ettiği işlemlerin sebep unsurunu somut, denetlenebilir ve objektif verilere dayandırmak zorundadır. Ancak dava konusu işlem incelendiğinde, yasaklama gerekçelerinin tamamen soyut varsayımlara, genel geçer güvenlik mütalaalarına ve herhangi bir somut olguyla desteklenmeyen istihbari iddialara dayandığı görülmektedir. Valilik, *"son dönemde gerek ülkemiz dahilinde ve gerekse sınırlarımızın dışında gelişen olaylar"* gibi ucu açık ve her türlü idari işleme gerekçe yapılabilecek muğlak ifadelerle, müvekkil siyasi partinin anayasal haklarını kullanmasını engellemektedir. Bu durum, idarenin takdir yetkisini, temel hak ve özgürlüklerin özünü ortadan kaldıracak şekilde keyfi bir biçimde kullandığının açık kanıtıdır.

Siyasi Parti Faaliyetlerinin Engellenmesi

Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır ve Anayasa'nın 68. maddesi uyarınca özel hukuki koruma altındadırlar. Müvekkil Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM PARTİ), 25 Ocak 2026 tarihinde Diyarbakır İstasyon Meydanı'nda gerçekleştirmeyi planladığı "Umut ve Özgürlük Mitingi" için yaklaşık bir aydır yoğun bir hazırlık süreci yürütmektedir. Bu süreçte esnaf ziyaretleri yapılmış, broşürler dağıtılmış ve halkın demokratik katılımı için gerekli tüm organizasyonel adımlar atılmıştır. Hatta Diyarbakır Güvenlik Şube Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler neticesinde miting tertibine ilişkin protokol dahi imzalanmıştır.

Miting alanı görevli ve sahne, katılımcı vd. Tüm teknik hazırlığa ilişkin veriler Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğü ile paylaşılmıştır. Ancak mitinge yalnızca üç gün kala alınan bu genel yasaklama kararı, tüm bu emekleri, harcanan maddi kaynakları ve en önemlisi halkın siyasi katılım hakkını bir çırpıda yok saymaktadır.

İdarenin, müvekkil siyasi partinin aylar öncesinden planladığı ve hazırlıklarını yasal çerçevede sürdürdüğü bir etkinliği, etkinliğe günler kala "kamu düzeni" gibi genel bir kavramın arkasına sığınarak yasaklaması, demokratik toplum düzeninde kabul edilemez bir müdahaledir. Anayasa Mahkemesi, bu tür yasaklamaların siyasi ifade özgürlüğüne ilişkin ihlalleri pek çok kararında vurgulamıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 2021/52226 başvuru numaralı ve 14/2/2024 tarihli kararında belirtildiği üzere;

"toplantının konusu gözetilerek verilen yasaklama kararının haklı olduğu söylenemez". Mahkeme aynı

kararda, toplanma konusunun çelişkili düşünceleri içerse bile kolektif ifade imkânı tanınması gerektiğini, idarenin güvenlik kaygısını somut ve spesifik biçimde ortaya koyamadığı durumlarda koruyucu tedbirler almadan yasaklama yoluna gitmesinin hak ihlali olduğunu tespit etmiştir.

Somut olayda da Valilik, müvekkil partinin mitinginin içeriğini veya katılımcı profilini peşinen "suç işleme potansiyeli" ile eşleştirerek, demokratik bir faaliyeti terörize eden bir yaklaşım sergilemiştir. Bu yaklaşım, siyasi partilerin propaganda ve örgütlenme haklarını doğrudan hedef almaktadır.

Soyut Güvenlik Mütalaalarının ve İstihbari Bilgilerin Somut Tehlike Arz Etmemesi

Dava konusu yasaklama kararının gerekçesinde yer alan "*kamu düzeni ve güvenliğini bozabilecek eylemlerin yoğunluk kazanabileceği mütalaa edilmiştir*" şeklindeki ifade, hukuki bir gerekçe olmaktan ziyade idarenin niyet okumasından ibarettir. İdari yargı denetiminde "sebe" unsuru, işlemin tesisinden önce var olan ve idareyi bu işlemi yapmaya sevk eden objektif hukuki veya fiili durumdur. Oysa Valilik kararında, hangi somut bilginin, hangi spesifik tehdidin bu yasağı zorunlu kıldığına dair tek bir veri dahi sunulmamıştır. Sınır ötesi gelişmelerin Diyarbakır'daki barışçıl bir mitingi neden ve nasıl imkansız kıldığı açıklanmamıştır.

Bu noktada Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatları, idarenin bu soyut tutumunu eleştirmektedir. Varsayıma dayalı istihbari bilgi dışında somut hiçbir olgudan bahsedilmeden, süresiz veya genel nitelikteki yasaklamaların anayasal aykırılığı aşıkardır. Valilik, müvekkil partinin miting yapacağı gün "şiddet olaylarının meydana gelebileceği" varsayımıyla hareket etmektedir. Ancak bu varsayım, 2911 sayılı Kanun'un aradığı "açık ve yakın tehlike" kriterini karşılamamaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin 2021/27262 başvuru numaralı ve 10/1/2024 tarihli (Ali Bozan Başvurusu) kararında vurgulandığı üzere;

idarenin "kamu düzeninin bozulabileceğine dair açık ve yakın bir tehlikenin veya tehdidin varlığını ortaya koyacak somut olguları açıklamamış" olması, yapılan müdahaleyi demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı kılmaktadır. Valiliğin genel yasaklaması, "alınabilecek her tür tedbire rağmen mevcut olduğu iddia edilen tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesinin mümkün olmadığını ikna edici biçimde göstermemiştir". Dolayısıyla, sadece "mütalaa edilmiştir" denilerek tesis edilen bir yasaklama, idarenin takdir yetkisinin sınırlarını aşarak keyfiliğe dönüştüğünün en somut göstergesidir.

Ayrıca, Diyarbakır gibi büyük bir ilde, tüm dış ilçeleri ve şehre giriş-çıkışları kapsayacak şekilde 4 günlük bir yasak getirilmesi, "kanunilik" ilkesiyle de bağdaşmamaktadır. 5442 sayılı Kanun'un 11/C maddesinin "il genelinde açık alanlarda Tüm Coğrafi Alanı kapsayacak şekilde" genel bir yasak getirilmesine dayanak olamayacağı AYM kararlarında özellikle vurgulanmaktadır. Valilik, yetkisini belirli bir toplanma alanıyla veya belirli bir saat dilimiyle sınırlı tutmak yerine, tüm kenti adeta açık hava hapishanesine çeviren, seyahat özgürlüğünü ve toplantı hakkını bütünüyle felç eden bir karar almıştır. Bu denli geniş bir coğrafi alanda ve genel bir kitleye yönelik yasaklama, 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddelerinin de ruhuna aykırıdır; zira bu maddeler "belirli bir toplantının" ertelenmesi veya yasaklanması üzerine kurgulanmıştır.

İdarenin Toplantı Güvenliğini Sağlama Yükümlülüğü Yerine Yasaklama Yoluna Gitmesi

Hukuk devletinde idarenin asli görevi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını engellemek değil, bu hakların güvenli bir ortamda kullanılmasını sağlamaktır. Devletin, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı bağlamında "pozitif yükümlülüğü" bulunmaktadır. Bu yükümlülük, barışçıl bir toplantının yapılmasına yönelik olası tehditleri bertaraf etmek için güvenlik önlemleri almayı, gerekirse kolluk gücü takviyesi yapmayı ve katılımcıların güvenliğini sağlamayı gerektirir. Ancak Diyarbakır Valiliği, bu pozitif yükümlülüğünü yerine getirmek yerine, en kolay ama en hukuksuz yol olan "yasaklama" yolunu seçmiştir.

Somut olayda Diyarbakır Valiliği, miting alanının güvenliğini sağlamak, şehre girişlerde gerekli

kontrolleri yaparak olası "suç" unsurlarını ayıklamak gibi "daha az sınırlayıcı" yöntemlere başvurabilecekken, doğrudan hakkın özüne dokunarak tüm etkinlikleri yasaklamıştır. Bu durum, idari işlemlerin temel prensibi olan "ölçülülük" ilkesinin açık ihlalidir.

İdarenin bu "otomatik yasaklama" refleksi, demokratik toplumda temel hakların kullanılmasını istisna, yasaklamayı ise kural haline getirmektedir. İdarenin toplanma özgürlüğünün kullanılması için gereken önlemleri almakla yükümlü olması, gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle kamu düzeni tesisinin mümkün olması dolayısıyla idarece tedbirlerinin alınabildiği ölçüde hakkın sınırlanması yerine temel hak ve özgürlüklerin süresiz, koşulsuz, belirsiz ve ölçüsüz olarak kısıtlanması hukuka aykırı olmaktadır. Valilik, elindeki binlerce kolluk personeli ve teknik imkanla 25 Ocak günü İstasyon Meydanı'nda güvenliği sağlayabilecek kapasitedeyken, bu sorumluluktan kaçarak anayasal bir hakkı askıya almıştır.

Sonuç olarak, dava konusu işlem; somut bir tehlikeye dayanmayan, müvekkil partinin aylar süren miting hazırlıklarını boşa çıkaran, idarenin pozitif yükümlülüklerini göz ardı eden ve takdir yetkisini kamu yararı yerine siyasi faaliyetleri kısıtlama amacıyla kullanan bir işlemdir.

Anayasa Mahkemesi'nin pek çok ihlal kararında (örn: 2021/24835, 2020/34033, 2018/5878) vurguladığı üzere;

Özetle, şablon gerekçelerle alınan yasaklama kararlarının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını anlamsız ve imkânsız kılacak bir dereceye ulaşması demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmaz denmektedir. Bu nedenle, hukuki dayanaktan yoksun, soyut mütalaalara dayalı bu işlemin iptali hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.

TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERE YÖNELİK ÖLÇÜSÜZ MÜDAHALE VE DEMOKRATİK TOPLUM DÜZENİNİN İHLALİ

Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklerin korunması, hukuk devletinin en temel varlık sebebidir. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve hürriyetler; özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz. Diyarbakır Valiliği tarafından tesis edilen dava konusu genel yasaklama kararı, bu anayasal parametrelerin tamamını ihlal eden, hakkın özünü ortadan kaldıran ve demokratik toplum düzeninde kabulü mümkün olmayan bir müdahale niteliğindedir.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkının Özüne Dokunan Genel Yasaklamalar

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunmak ve başkalarına duyurmak amacıyla bir araya gelebilme imkânını güvence altına alan, ifade özgürlüğünün kolektif bir görünümüdür. İdarenin bu hakkı kısıtlama yetkisi, hakkın kullanılmasını imkânsız kılacak bir genel yasaklama rejimine dönüşemez. Dava konusu işlemle Valilik, yalnızca 25 Ocak 2026 tarihindeki mitingi değil, 4 gün boyunca il genelindeki "her türlü eylem ve etkinliği" kapsayacak şekilde bir yasak getirmiştir. Bu yaklaşım, hakkın kullanımını kural, yasaklamayı istisna olmaktan çıkarak; yasaklamayı kural, hakkın kullanımını ise idarenin lütfuna bağlı bir istisna haline getirmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 2021/36970 başvuru numaralı ve 20/12/2023 tarihli (AKLİME HANAS BAŞVURUSU) kararında, bu tür genel yasaklamaların kanunilik şartını dahi sağlamadığını şu ifadelerle vurgulamıştır:

"Valiliğin il genelini kapsayan on beş günlük yasaklama kararının dayanağı olarak kabulü mümkün değildir... [2911 sayılı Kanun'un 7. maddesi] yalnızca toplantı ve gösteri yürüyüşünün gün içinde başlama zamanına ilişkin bir kuraldır."

Anayasa Mahkemesi'nin bu tespiti somut olayla birebir örtüşmektedir. Valilik, 2911 sayılı Kanun ve 5442 sayılı Kanun'u dayanak göstererek "tüm coğrafi alanı" kapsayan bir yasak ihdas etmiştir. Oysa ki mezkur kanunlar idareye, belirli bir somut tehlikeye karşı orantılı tedbir alma yetkisi verirken, tüm bir

şehri ve tüm etkinlik türlerini kapsayacak şekilde uygulama yetkisi tanımamaktadır. Mahkeme aynı kararında, 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddelerinin bu denli geniş bir yasaklamaya hukuki zemin oluşturamayacağını belirterek; "Bu şekildeki bir yasaklama kararının belirli bir toplantının yasaklanması öngörülen Kanun'un 17. maddesi gereğince verilemeyeceği" ve 19. maddenin "ilinin tamamını kapsayacak ve belirli olmayan bütün toplantılar yönünden" yetki vermediğini açıkça ifade etmiştir.

Somut olayda Valilik, henüz gerçekleşmemiş, barışçıl bir şekilde tertip edileceği beyan edilmiş ve protokolü imzalanmış bir miting öncesinde, il genelindeki tüm demokratik kanalları kapatmıştır. Bu durum, idarenin takdir yetkisini, bir temel hakkın özünü ortadan kaldıracak şekilde genişlettiğini ve "demokratik toplum düzeninin gerekleri" ilkesini tamamen göz ardı ettiğini göstermektedir.

Şehre Giriş-Çıkış Kısıtlamalarının Seyahat Özgürlüğü ve Ölçülülük İlkesince Değerlendirmesi

Dava konusu işlemin en ağır ve ölçüsüz kısımlarından biri de "mitinge katılacağı değerlendirilen" şahıs ve araçların şehre giriş ve çıkışlarının yasaklanmasıdır. Bu düzenleme, yalnızca toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını değil, aynı zamanda Anayasa'nın 23. maddesiyle güvence altına alınan yerleşme ve seyahat hürriyetini de doğrudan ihlal etmektedir. İdarenin, bir kişinin niyetini okuyarak "mitinge katılacağı değerlendirilmesiyle" seyahat özgürlüğünü kısıtlaması, hukuk devletinde kabul edilemez bir "subjektif kolluk uygulaması"dır.

Ölçülülük ilkesi; sınırlamada başvuru alan aracın, sınırlama amacını gerçekleştirmeye elverişli olmasını, bu aracın sınırlama amacı için gerekli olmasını ve araçla amacın ölçüsüz bir oranda bulunmamasını gerektirir. Valilik, kamu düzenini sağlama amacına, şehre girişleri tamamen yasaklayarak değil; yol kontrolleri yapmak, suç unsuru taşıma ihtimali olan materyalleri denetlemek veya miting alanında güvenlik bariyerleri oluşturmak gibi "daha az sınırlayıcı" yöntemlerle ulaşabilirdi. Ancak idare, en ağır yöntemi seçerek hakkın kullanımını baştan imkânsız kılmıştır.

Valilik kararında yer alan *"kamu düzeni ve güvenliğini bozabilecek eylemlerin yoğunluk kazanabileceği mütalaa edilmiştir"* şeklindeki ifade, somut bir veriye dayanmayan, varsayımsal değerlendirmedir. Anayasa Mahkemesi, bu tür soyut mütalaaaların temel hakları kısıtlamak için yeterli olmadığını, kamu düzeninin bozulabileceğine dair açık ve yakın bir tehlikenin veya tehdidin varlığını ortaya koyacak somut olguları aramaktadır. Mahkeme değerlendirmelerinde özellikle, idare tarafından alınabilecek her tür tedbire rağmen mevcut olduğu iddia edilen tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesinin mümkün olmadığını ikna edici biçimde açıklamasını istemektedir. Oysa dava konusu işlemde, Valilik elindeki kolluk gücüyle güvenliği sağlamak yerine, en kolay yol olan "yasaklama" yoluna giderek pozitif yükümlülüğünü ihmal etmiştir.

AİHS 10. ve 11. Maddeleri ile Anayasa 34. Madde Korumasındaki İfade Özgürlüğü İhlalleri

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçasıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında da vurgulandığı üzere, bu haklar demokratik bir toplumun temel taşlarıdır. İfade özgürlüğü, sadece toplumun çoğunluğu tarafından kabul gören "zararsız" fikirler için değil, aynı zamanda devletin veya toplumun bir kesiminin hoşuna gitmeyen, veya rahatsız eden fikirler için de geçerlidir. Müvekkil partinin düzenlemek istediği miting, siyasi bir organizasyon olup idare tarafından korunmalıdır.

İdarenin bu tür etkinlikleri "önceden izin alma" mekanizmasına dönüştürmesi veya genel yasaklarla engellemesi, Anayasa'nın 34. maddesindeki "önceden izin almadan" ibaresine açıkça aykırıdır. İdarenin görevi, kendisine muhalif fikirlerin dile getirilmesini engellemek değil, bu fikirlerin barışçıl bir ortamda dile getirilmesini sağlamak için gerekli güvenlik önlemlerini almaktır. Diyarbakır Valiliği, 25 Ocak günü için önceden bildirilmiş ve hazırlıkları tamamlanmış bir mitingi, kentin tüm dinamiklerini durduracak şekilde yasaklayarak, demokratik bir toplumda olması gereken "haklar arasında adil denge kurma" yükümlülüğünü tamamen terk etmiştir. Bu müdahale, demokratik toplumun varlığı için zorunlu olan siyasi faaliyet alanını daraltmakta ve vatandaşların karar alma süreçlerine katılımını engelleyerek anayasal düzenin özünü zedelemektedir.

Özetle dava konusu işlem; hakkın özüne dokunan, ölçsüz, seyahat özgürlüğünü subjektif kriterlerle kısıtlayan ve ifade özgürlüğünü "güvenlik" parantezine hapsederek etkisizleştiren bir idari işlemdir. Valiliğin bu kararı, demokratik toplumun en temel gereksinimi olan kamusal tartışma alanını yok ederek, Anayasa'nın 13. ve 34. maddelerini açıkça ihlal etmiştir.

ANAYASA MAHKEMESİ İÇTİHATLARI IŞIĞINDA 2911 VE 5442 SAYILI KANUNLARIN USULSÜZ UYGULANMASI

Diyarbakır Valiliği tarafından tesis edilen 22.01.2026 tarihli yasaklama kararı, görünürde 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na dayandırılmış olsa da, söz konusu normların öngördüğü yetki sınırlarını aşan, kanun koyucunun amacını saptıran ve Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarıyla çizilen "hukuk devleti" sınırlarını ihlal eden bir uygulamadır. İdare, temel hak ve özgürlükleri sınırlarken dayanmak zorunda olduğu kanuni hükümleri, birer sınırlama aracı olmaktan çıkarıp, hakkın özünü ortadan kaldıran birer "genel yasaklama" mekanizmasına dönüştürmüştür. Bu durum, idari işlemin kanunilik unsurunu sakatlamakta ve anayasal güvenceleri işlevsiz kılmaktadır.

5442 Sayılı Kanun 11/C Maddesinin İl Genelinde Yasaklama Yetkisi Vermediğine Dair AYM Tespitleri

Dava konusu işlemde Valilik, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11/C maddesini dayanak göstererek Diyarbakır il sınırları içerisinde geniş kapsamlı ve kategorik bir yasaklama ihdas etmiştir. Ancak söz konusu madde hükmü, mülki amire sınırsız bir yasaklama yetkisi tanımamakta; aksine bu yetkinin kullanımını "kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratabilecek şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu" somut durumların varlığına bağlamaktadır. Kanun metni, "ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı... belirli yerlerde veya saatlerde kişilerin dolaşmalarını, toplanmalarını" kısıtlama yetkisi verirken, "belirlilik" ilkesine vurgu yapmaktadır.

Anayasa Mahkemesi kararlarında, 5442 sayılı Kanun'un 11/C maddesinin ikinci fıkrasının; ancak kamu düzeninin olağan hayatı durduracak derecede bozulması tehlikesi altında, belirli yer, belirli saat ve belirli kişilerle sınırlı olarak uygulanabileceğini teyit etmektedir. Somut olayda ise Diyarbakır Valiliği, "il genelinde açık alanlarda tüm coğrafi alanı kapsayacak şekilde" genel bir yasak getirerek, kanunun çizdiği "belirlilik" sınırlarını aşmıştır. AYM'nin vurguladığı üzere; kanun koyucu, valiye tüm ili kapsayan, ucu açık ve her türlü etkinliği içine alan bir yasaklama yetkisi vermemiştir. Valiliğin bu maddeyi, planlanan "Umut ve Özgürlük Mitingi"ni ve buna bağlı tüm siyasi faaliyetleri engelleyecek şekilde geniş yorumlaması, fonksiyon gaspı niteliğindedir.

Diyarbakır Valiliği'nin 25 Ocak 2026 tarihindeki mitingi engellemek adına tesis ettiği 4 günlük genel yasak, AYM'nin kararlarında işaret ettiği çerçevenin tamamen dışına taşmaktadır. İdarenin, 5442 sayılı Kanun'un 11/C maddesini, anayasal bir hakkın kullanılmasını il genelinde askıya alacak bir "olağanüstü hal yetkisi" gibi kullanması, kanunilik şartının ihlali sonucunu doğurmaktadır.

2911 Sayılı Kanun 17. ve 19. Maddelerinin Belirli Toplantı Sınırını Aşan Uygulamaları

Valilik, yasaklama kararını temellendirirken 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddelerine de atıf yapmıştır. Oysa 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesi, "belirli bir toplantıyı" bir ayı aşmamak üzere erteleme veya suç işleneceğine dair "açık ve yakın tehlike" mevcut olması halinde yasaklama yetkisi vermektedir. Buradaki kilit ifade "belirli bir toplantı"dır. İdare, bu maddeye dayanarak il genelindeki tüm basın açıklamalarını, oturma eylemlerini, broşür dağıtımlarını ve hatta stant açma gibi barışçıl etkinlikleri kapsayan "kategorik" bir yasak ihdas edemez.

Anayasa Mahkemesi, 2021/36970 (AKLİME HANAS BAŞVURUSU) sayılı kararında bu hususu tartışmaya yer bırakmayacak şekilde netleştirmiştir:

"....Bu şekildeki bir yasaklama kararının belirli bir toplantının yasaklanması öngörülen Kanun'un 17. maddesi gereğince verilemeyeceği... şeklindedir"

Kararın devamında, 19. maddenin de "ilinin tamamını kapsayacak ve belirli olmayan bütün toplantılar yönünden" yetki vermediği açıkça belirtilmiştir. Diyarbakır Valiliği'nin işlemi incelendiğinde, sadece 25 Ocak'taki mitingin değil, mitingle ilgisi olsun ya da olmasın her türlü açık alan etkinliğinin yasaklandığı görülmektedir. Bu, 2911 sayılı Kanun'un ruhuna ve lafzına aykırıdır. Kanun, idareye "toplantı seçme" veya "toplantıların tamamını toptan yasaklama" yetkisi değil, sadece kamu düzenini somut olarak tehdit eden "belirli" bir etkinliğe müdahale yetkisi tanımıştır.

Bu içtihat, Diyarbakır Valiliği'nin 4 günlük "önleyici genel yasaklama" kararının hukuki zeminini tamamen ortadan kaldırmaktadır. İdare, somut bir suç işleneceğine dair "açık ve yakın tehlikeyi" her bir etkinlik bazında ispatlamak yerine, 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddelerini şablon bir gerekçe olarak kullanarak, tüm bir kenti demokratik faaliyetlere kapatmıştır. AYM'nin vurguladığı üzere, bu tür bir uygulama, kanunun öngördüğü sınırlama yetkisinin ötesine geçerek hakkın kullanımını imkansız kılan idari bir keyfiyete dönüşmektedir.

Diyarbakır Valiliği, miting için gerekli güvenlik önlemlerini alma konusundaki pozitif yükümlülüğünü tartışmaksızın, 2911 sayılı Kanun'un maddelerini birer "otomatik yasaklama" butonu gibi kullanmıştır. Bu durum, anayasal bir hakkın yasal mevzuat eliyle usulsüz bir şekilde etkisizleştirilmesidir.

Hukuk devletinin en temel unsurlarından biri olan "belirlilik" ilkesi, idarenin tesis ettiği işlemlerin sınırlarının, kapsamının ve sonuçlarının kişiler tarafından öngörülebilir olmasını gerektirir. Diyarbakır Valiliği'nin yasaklama kararı ise "ve benzeri her türlü eylem" gibi muğlak ifadeler içererek, hangi davranışın yasak kapsamında olduğu, hangisinin olmadığı konusunda ciddi bir belirsizlik yaratmaktadır. Bu belirsizlik, kolluk güçlerine sınırsız bir takdir alanı tanıırken, yurttaşlar üzerinde "caydırıcı bir etki" yaratarak barışçıl toplantı hakkının kullanımını felç etmektedir.

Dava konusu olayda, Valilik kararı her ne kadar 4 günle sınırlı görünse de, "miting bahane edilerek... öncesi, sırası ve sonrasında" gibi geniş zaman dilimlerini ve "il merkezine giriş-çıkışlar" gibi seyahat özgürlüğünü de vuran kategorik kısıtlamaları içermektedir. Bu denli geniş bir yasağın, hangi somut veriye dayandığı ve hangi eylemi hedef aldığı belirsizdir. Her ne kadar somut olaydaki yasak 4 gün olsa da, bu tür kısa süreli ancak "ardışık ve kategorik" yasaklamaların, hakkın özünü sistematik olarak yok ettiği bir gerçektir.

Valiliğin kararındaki belirsizlik ise; sadece İstasyon Meydanı'nı değil, tüm açık alanları yasak kapsamına alarak, demokratik toplumun "kamusal alan" ihtiyacını tamamen ortadan kaldırmıştır. İdari işlemin bu denli geniş ve belirsiz bir alanı kapsaması, bireylerin hangi hukuki güvenlik sınırları içinde hareket edeceğini bilmesini imkansız kılmaktadır.

Bu durum idari işlemin "sebebi" ve "konu" unsurları yönünden sakatlanmasına yol açmıştır. Valilik, 5442 ve 2911 sayılı Kanunları, temel hakları korumak ve güvenli bir şekilde kullanılmasını sağlamak için değil, bu hakların kullanımını "tehlike" olarak kodlayıp bertaraf etmek için birer araç olarak kullanmıştır. Bu usulsüz uygulama, kanunların mülki amire tanıdığı takdir yetkisinin açık bir kötüye kullanımıdır ve Anayasa'nın 13. maddesindeki "ölçülülük" ile 34. maddesindeki "toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı" güvenceleriyle hiçbir şekilde bağdaşmamaktadır.

ANAYASA'YA AYKIRILIĞA İLİŞKİN : 5442 VE 2911 SAYILI KANUN HÜKÜMLERİ HAKKINDA SOMUT NORM DENETİMİ TALEBİ HAKKINDA

Dava konusu Diyarbakır Valiliği kararı, görünürde 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na dayanmaktadır. Ancak söz konusu yasal düzenlemelerin mülki amirlere tanıdığı yetkilerin sınırları, Anayasa'nın temel hak ve özgürlükleri güvence altına alan hükümleriyle çatışmaktadır. İdarenin bu kanun maddelerini yorumlama ve uygulama biçimi, normların

lafzını aşarak Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan "ölçülülük" ve "demokratik toplum düzeninin gerekleri" ilkelerini sistematik olarak ihlal etmektedir. Bu nedenle, uyuşmazlığın çözümü için öncelikle bu normların anayasallık denetiminden geçmesi zorunluluğu doğmuştur. Şöyle ki;

1. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11/C maddesi, valilere kamu düzenini korumak amacıyla geniş ve çerçevesi belirsiz bir yetki alanı tanımaktadır. Maddede yer alan "kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratabilecek şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hâller" ifadesi, idareye sübjektif bir takdir yetkisi vermektedir. Hukuk devletinin en temel unsurlarından biri olan "belirlilik ilkesi", normların bireyler tarafından öngörülebilir olmasını ve idarenin keyfi müdahalelerine karşı koruma sağlamasını gerektirir. Oysa mevcut düzenleme, hangi somut olguların "ciddi belirti" sayılacağını netleştirmeyerek, mülki amirlere temel hakları askıya alma konusunda adeta ucu açık bir çek sunmaktadır.
2. Somut olayda Diyarbakır Valiliği, kanun maddesindeki "belirli yerler" ve "belirli kişiler" sınırlamasını tamamen göz ardı ederek, tüm coğrafi alanı ve tüm vatandaşları kapsayan kategorik bir yasak ihdas etmiştir. Kanun metninin bu denli geniş yorumlanmaya müsait yapısı, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesini ve 13. maddesindeki kanunilik şartını zedelemektedir. Normun kendisi, idarenin keyfiyetini engelleyecek hukuki bariyerlerden yoksundur; bu durum ise bireylerin hukuki güvenlik hakkını ortadan kaldırmaktadır.
3. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17. ve 19. maddeleri, toplantıların ertelenmesi veya yasaklanması konusunda mülki amirlere yetki tanıırken "suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike" şartını aramaktadır. Ancak uygulamada bu şart, idari makamlarca hiçbir somut veriye dayanmayan, yalnızca istihbari duyumlarla veya soyut güvenlik mütalaalarına indirgenmiş durumdadır. Kanun koyucunun "belirli bir toplantı" için öngördüğü kısıtlama yetkisi, idare tarafından "tüm etkinlikleri kapsayan genel bir yasak" mekanizmasına dönüştürülmüştür.
4. Valilik, 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesini, kanunun amacına aykırı bir şekilde "önleyici bir sansür" aracı olarak kullanmaktadır. Kanun maddesinin metnindeki belirsizlik, idarenin "suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike" kavramını dilediği gibi genişletmesine ve barışçıl toplantıları dahi peşinen yasaklamasına imkan tanımaktadır. Bu durum, Anayasa'nın 34. maddesinde düzenlenen "önceden izin almadan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı"nın özünü zedelemektedir. Kanunun mülki amire tanıdığı bu sınırsız takdir alanı, demokratik toplumun vazgeçilmez bir unsuru olan kolektif ifade özgürlüğünü idarenin lütfuna tabi hale getirmektedir.

Anayasa'nın 13. ve 15. Maddeleri Bağlamında Olağan Dönemde Ölçsüz Sınırlama Getiren Normların İptali Gereği

Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak sınırlanabileceğini hükme bağlar. 15. madde ise bu sınırlamaların olağanüstü hallerde dahi "ölçülülük" ilkesine riayet edilerek yapılabileceğini belirtir. Ancak 5442 ve 2911 sayılı Kanunların mevcut uygulama pratiği, olağan dönemlerde dahi olağanüstü hal rejimini aratmayacak kısıtlamalara yasal kılıf oluşturmaktadır. İdare, hakkın kullanımını sağlamak yerine, en küçük bir risk varsayımında "otomatik yasaklama" yoluna gitmektedir.

Bu "otomatik yasaklama" refleksi, doğrudan doğruya 5442 sayılı Kanun'un 11/C maddesi ile 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesinin idareye tanıdığı, denetimi güç ve ucu açık yetkilerden beslenmektedir. Bir hakkın kullanımını "tehlike" olarak gören ve bu tehlikeyi bertaraf etmek için hakkın kendisini yok eden bir norm yapısı, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük ilkesine aykırıdır.

Sonuç olarak, uyuşmazlığın temelinde yatan bu yasal düzenlemeler, idarenin takdir yetkisini keyfiliğe dönüştürmesine zemin hazırladığı ve temel hakların özüne dokunduğu için Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir. Mahkemenizce bu maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması, sadece bu davanın değil, Türkiye'deki toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğü açısından hayati bir zorunluluktur.

NETİCE VE İSTEM :

Yukarıda ayrıntılarıyla izah edilen ve re'sen dikkate alınacak nedenlerle;

1. **Anayasa'ya Aykırılık İddiamızın Kabulüne:** 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11/C maddesinin ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17. ve 19. maddelerinin, Anayasa'nın 2, 13 ve 34. maddelerine açıkça aykırı olması sebebiyle, bu hükümlerin iptali için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca **SOMUT NORM DENETİMİ** yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına ve bu konuda karar verilinceye kadar davanın bekletilmesine,
2. **Yürütmenin Durdurulmasına:** Diyarbakır Valiliği'nin 22.01.2026 tarihli genel yasaklama işleminin; açıkça hukuka aykırı olması, temel hak ve özgürlükleri (siyasi faaliyet, ifade ve toplanma özgürlüğü) telafisi imkansız şekilde zedelemesi ve uygulanmakla etkisi tükenecek nitelikte olması nedeniyle, davalı idarenin savunması alınmaksızın **İVEDİLİKLE YÜRÜTMESİNİN DURDURULMASINA**,
3. **İdari İşlemin İptaline:** Dava konusu Diyarbakır Valiliği işleminin, yetki, şekil, sebep, konu ve amaç unsurları yönünden hukuka aykırı olduğu sabit olduğundan **İPTALİNE**,
4. Tüm yargılama giderleri ile vekalet ücretinin davalı idare üzerinde bırakılmasına karar verilmesini talep ederiz.22/01/2026

Davacı Vekili
Av. Salih TEKİN

EKLER

1. Davaya konu yasaklama kararı
2. Miting izin tebliğ protokolü
3. DEM Parti adına harçlandırılmış ve onaylı vekaletname örneği